

Daumier kan door de kracht van zijn beeldend talent vaak doen vergeten, dat wij nauwelijks meer deel hebben aan het belang van de feiten of gebeurtenissen, die hij in beeld brengt.

Toch komt ook Veth door zijn kleur en teekenwijze vaak tot een persoonlijke uitbeelding, die uitgaat boven het geval. Een van zijn beste dingen blijft de nu alweer tot het verleden behorende combinatie van den criticus Plasschaert en den overleden hoofdredacteur van het Vaderland Roodhuizen, zooals deze, in betere tijden, plachten te zitten — en wat tot zitten behoort — bij Riche. De bloemigheid van het roze, rood en wit van Roodhuizen en het meer vergeelde dedain van den criticus zijn waarlijk voortreffelijk uitgedrukt. De karakteristiek van Bremmer te midden van de blauwe lakeien met Vincent van Gogh's in de Kröller-Müller-hofhouding, is eveneens een historisch moment, dat door de sfeer en de kunde der uitbeelding uitgaat boven het geval. Uitmuntend van begrip en treffend door de ironie is b.v. ook het gevecht van Harry van Tussenbroek met Hynckes om een been temidden van de stoffige en macabere requisieten van hun kunst. Charley Toorop, een martiaal, hevig rood portret van Berlage schilderend, die verschrompeld, kleintjes en bleek, als het versufte model daarbij zit, behoort mede tot zijn beste bladen. Dat hij niet altijd zoo raak is en zijn vondsten wel eens gezocht lijken, neemt niet weg, dat Veth op eigen wijze de Croniqueur is geworden van een periode in ons kunstleven, die deze zoutkorrels best verdragen kan in een overmaat van flauwen ernst of schuimende oppervlakkigheid. Hij verdient beter lot dan den kleinen kring der belangstelling voor een tentoonstelling.

A. M. HAMMACHER

DE KEUZE DER STUDENTEN

Een generatie zou zich uitspreken en nog wel de generatie die toe is aan het bewuste zoeken van vorming. Geen tentoonstelling mocht ooit sterker gespannen verwachtingen wekken. Want moest deze geen uiting zijn van een onvertroebeld levende verhouding tot de schilderkunst, vrij van aanleerdheid, van mode, snobisme en kunstgewoonten? Geen andere normen dan die van gevoel en intuïtie, geen ander criterium dan door een ongemoeid en onvertroebeld gelaten verhouding tot de schilderkunst wordt gedicteerd, die van het onvooropzettelijke, het innerlijk-geboden kiezen, die van nood, verlangen en droom — verlangen en droom die hun verwezenlijking-door-anderen ontmoetten. Een tentoonstelling, als een geschiedenis der huidige psyche te lezen, de smartelijke of verheugende roman van het binnenleven van een wordende menschheid!

Nooit wachtte erger teleurstelling.

Want deze Amsterdamsche studenten-demonstratie bewijst slechts een kleurlooze gehoorzaamheid aan de renommée, aan de autoriteit der namen

en haar macht — ook over dít publiek; en zij demonstreert het buigen als een der meest natuurlijke levensfuncties, het buigen voor de omstandigheden, de zelfde van altijd, waar renunciatie beter was geweest, juist nu en hier.

„Het zijn nog maar kinderen”? zooals een hoogleeraar zei. Dan kinderen aan den leiband der kunstheeren. En als het toch een kinderspel moest wezen, dan in vrijheid! Nú is het een ander spel geworden, een gezelschapsspel, met coterie, milieu en critiek als partners van de jeugd en het tegenspel der practische moeilijkheden waarmee geschipperd werd, juist zooals ouden, zich noemend wijzeren, weten te schipperen.

Geen naam die niet bekend is. Allemaal zeer bekende namen. Uit zeer bekende hoeken, waar zij dikwijls zoo gezellig samen zijn, die namen. Het zijn er wat minder dan de bedoeling was en toch stellig niet te weinig, beoordeeld naar het aantal. Kiezen, zich uitspreken impliceert afwijzen. Maar wat toch wordt afgewezen door deze generatie (van studenten, samen in een corps). Zij wijzen de ismen af en de theorieën en motiveeren dat mijns inziens toch een beetje verdacht populair. Werkelijk te goedkoop een gemeenplaats of een Jantje-van-Leiden. Wat bedoelen zij eigenlijk. Indien de tentoonstelling het antwoord geeft, bedoelen zij alle zéér ver van de werkelijkheid af-leidende schilderkunst, duidelijker nog: de voorstellingslooze schilderkunst. Het is althans ièts. Het is ook zuiver. Onze volks-smaak voor kunst heeft andere oorsprongen dan het theologiseeren. En onze speculatieve vermogens vierden zich altijd op lager plan uit in windhandel en op beurs, hooger in de ijle gebieden waar het denken zichzelf genoeg is, doch worden gestremd zoodra de kunst een beroep op hen doet — buiten de beurs, bedoel ik.

Intusschen, doch tusschen haakjes, hadden wij contrapuntisten en hebben wij Pijper, iets te fijn vertakt van structuur en te gecompliceerd om ooit populair te worden. Met Badings gaat het beter.

We vonden dus een positief negatieve verhouding ten opzichte van de z.g. abstracte schilderkunst.

Een andere, minder onmiddellijk in het oog loopend, is niettemin te ontdekken. Er wordt naar den mensch achter het linnen gezocht. De tentoonstelling ging voorbij aan een schilderkunst die om haar mooiheid, aangenaamheid, pracht, liefde bemind werd door den burger van vorige generaties. Ook dit — een zoeken dus — blijkt, al werd het blijk verstoord door verkeerde raadgevingen. Met dat al wordt de conclusie onder voorbehoud getrokken. Het is niet gemakkelijk een gerichtheid te vinden waar slechts het gemakkelijkst verwerpbaar gewerd werd, maar o.a. Toon Kelder en Charley Toorop, Joep Nicolas en Chabot, Freule Michiels van Kessenich en Jan van Herwijnen, Edgar Fernhout en Patrick Bakker samen werden gebracht.

Keuze!

S. P. ABAS